

Digitalizirana pisana baština kao izvorište autentične ponude kulturne i kreativne industrije Republike Hrvatske

izv. prof. dr. sc. Nives Tomašević

Odjel za informacijske znanosti

Sveučilište u Zadru

ntomasev@unizd.hr

- kreativna i kulturna ekonomija termin je novijeg datuma izazovan za istraživače različitih znanstvenih disciplina, ali i za sve one koji se bave kulturnom i kreativnom djelatnošću u praksi
- kulturni i kreativni sektori značajan su pokretač rasta i poslova u Europi, ključan izvor kreativnosti i inovacije, a intenzivno pridonose i društvenoj koheziji i boljitu
- *kreativna ekonomija* bavi se kreativnim proizvodima – dobrima ili uslugama koje posjeduju određenu ekonomsku vrijednost, a rezultat su kreativnosti autorskog rada i izričaja

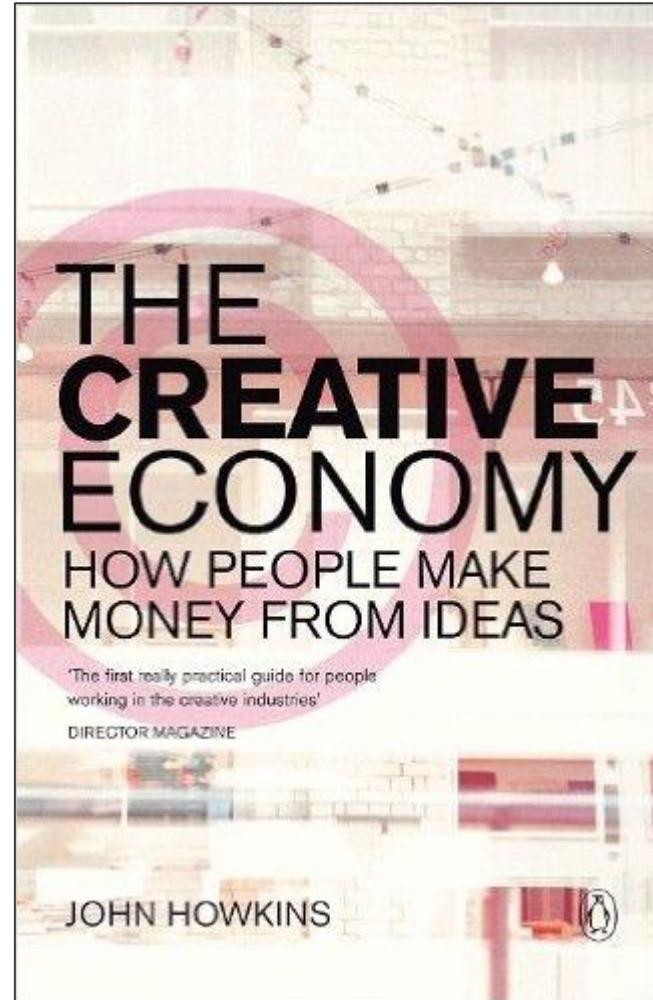

- kreativna industrija počiva na zaštiti autorskih prava putem patenata, zakona o autorskim pravima, uporabom zaštitnog znaka te pravom vlasništva nad određenim dizajnom

- u siječnju 2000. *kreativna ekonomija* imala je vrijednost od oko 2,2 bilijuna dolara i rasla je 5 % godišnje

- stručnjak iz područja kreativnih industrija, John Howkins, prognozirao je kako bi u 2020. godini ukupan iznos zarade kreativne ekonomije, uz stopu rasta od 5 %, mogao iznositi 6,1 bilijun dolara

- Europska unija prepoznala je kreativnu ekonomiju kao snažnu gospodarsku granu koja se može oduprijeti utjecaju gospodarske i ekonomske krize
- Europska komisija kreirala je strategiju Europa 2020 – Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast (EC, 2010)
- kreativnost, inovacija i znanje prepoznaju se kao glavni pokretački resursi na kojima nova Europa može i treba počivati

- *kreativna ekonomija* u zemljama u razvoju skreće pažnju na važan kreativni potencijal i bogatstvo kulturnih resursa
- kreativne industrije koje koriste te resurse omogućuju zemljama sačuvati vlastiti identitet i predstaviti ga na lokalnoj i svjetskoj razini, ali i osigurati sredstva za njihov ekonomski razvoj, pridonose iskorištavanju kreativnog potencijala
- *kreativna ekonomija* promiče socijalnu inkluziju, kulturnu raznolikost i razvoj ljudskog potencijala

- kulturna baština predstavlja jedan od kapitala koji se nasljeđuju (poput nasljeđivanja prava na disanje zraka, šetnje po kiši ili suživota s prirodom) i čije posjedovanje podrazumijeva život na određenom prostoru

- kulturna baština jedan je od resursa koji dopušta brojna crpljenja
- kulturna baština postaje tim bogatija što se više crpi jer je to jedan od načina za njezin opstanak, vitalnost i preživljavanje

Zabat s imenom kneza Muncimira
iz Uzdolja kraj Knina

Kultura se odnosi na skup vrijednosti, vjerovanja, ponašanja, simbola (npr. tradicija, običaja, odijevanja i umjetnosti) i oblika naučenog ponašanja lokalne zajednice. Može biti definirana i kao "način života" koji društvo dijeli, a koji se prenosi s generacije na generaciju i za koji se smatra da je tipičan za određenu društvenu skupinu. Ona pokriva mnogo aspekata života zajednice, kako prošlih tako i sadašnjih. Kada govorimo o prošlosti, ona se odnosi na pitanje baštine, a taj pojam uključuje prenošenje s prošlih na sadašnje generacije. On uključuje jedinstvena prirodna, povijesna i kulturna postignuća određenog područja i ljudi koji na njemu žive, koja se pamte ili čuvaju kako bi ih sadašnje i buduće generacije mogle iskusiti.

James Mak: *Balansiranje kulturne baštine, očuvanje i razvoj turizma na održivi način (Balancing Cultural Heritage, Conservation and Tourism Development in a Sustainable Manner)*

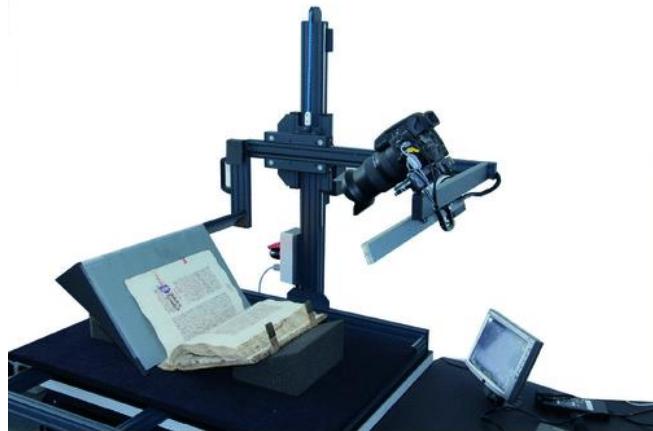
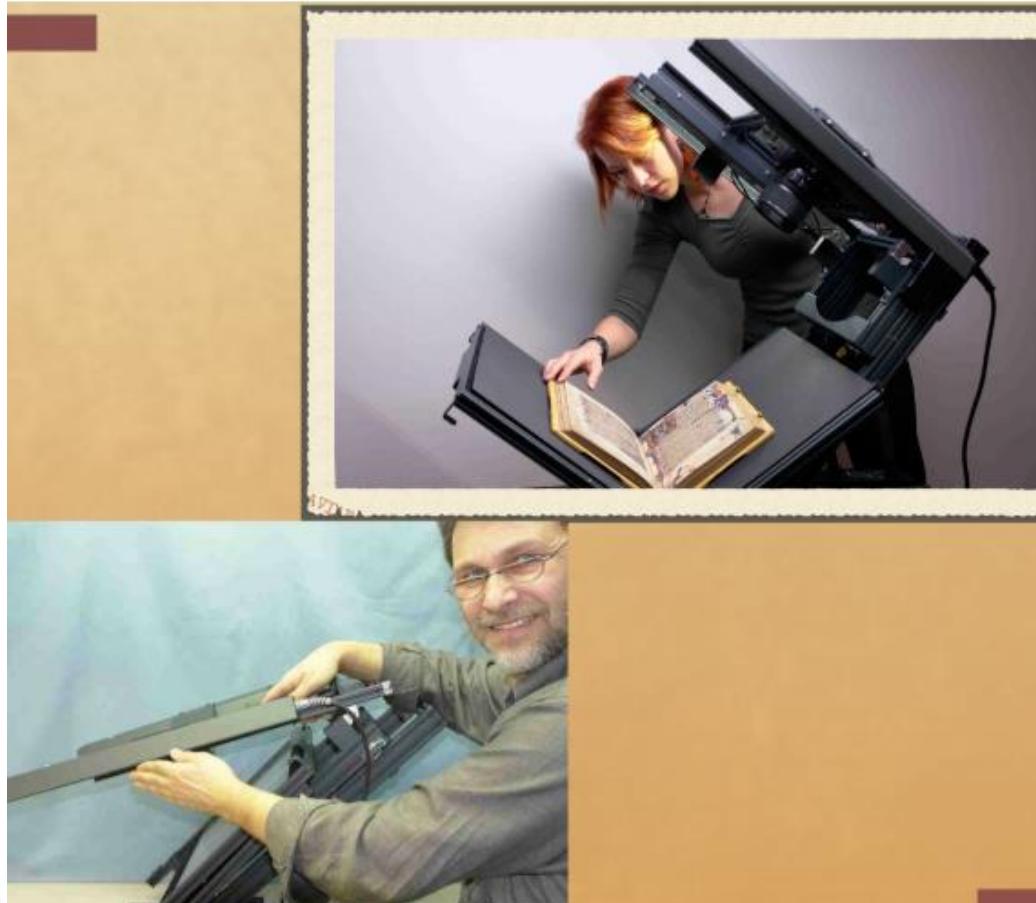

Projekt Digitalizacija, bibliografska obrada i istraživanje tekstova zadarsko-šibenskog područja iz razdoblja do kraja 19. st. pisanih glagoljicom, bosančicom i latinicom

Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru
Vestigia institut za istraživanje rukopisa Sveučilišta u Grazu, Austrija

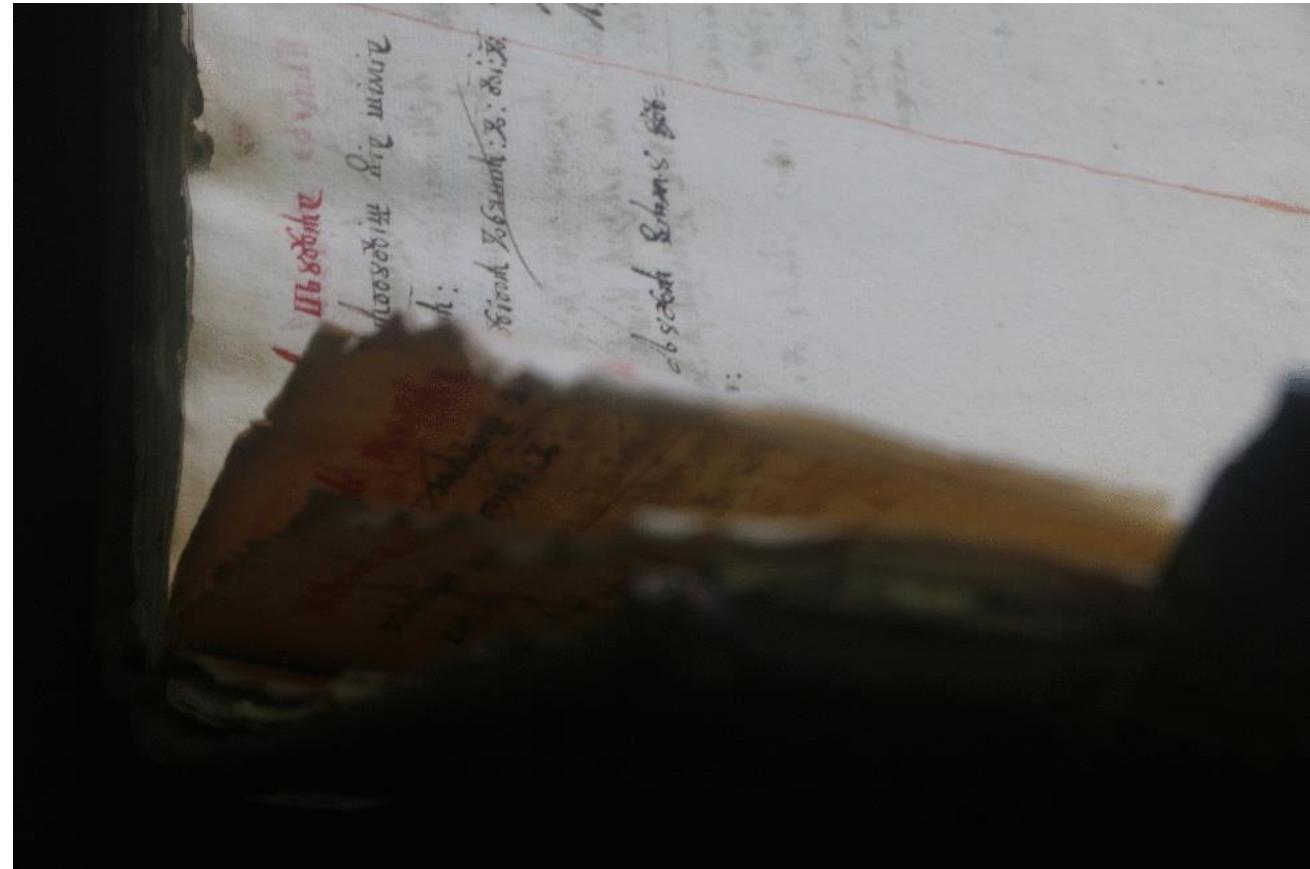

VESTIGIA Institut za istraživanje rukopisa, Sveučilište u Grazu, Austija

Projekt u brojkama

- 30 istraživača iz različitih područja znanosti i prakse
 - 14 istraživača s 5 odjela Sveučilišta u Zadru
 - 16 istraživača iz ostalih hrvatskih i stranih ustanova
- 7 uključenih studenata
- 5 država
- 19 ustanova
 - 14 ustanova [istraživači]
 - 5 stranih
 - 9 hrvatskih
 - 5 ustanova [građa]
- 9 radnih grupa
- 40 digitaliziranih rukopisa iz 3 ustanove
- 3800 digitaliziranih i obrađenih stranica

Kali – 300 godina od najstarijeg rukopisa kaljske bratovštine sv. Križa (1717. – 2017.

- Virtualna izložba
- Fizička izložba na temelju virtualne izložbe
- Istraživanje rukopisa
- Uključivanje zajednice u transliteraciju i prepoznavanje imena

Radionice za djecu i popularizacija znanosti (studenti Odjela za informacijske znanosti, Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja i Odjela za kroatistiku za učenike OŠ Petar Preradović) - Festival znanosti 2016

Studenti usvajaju znanja iz područja:

- Digitalizacije pisane baštine
- Prezentacije pisane baštine
- Digitalne humanistike

Prenose znanja na učenike OŠ:

- Senzibiliziranje za kulturnu baštinu
- Razumijevanje pojma pisana baština
- Upoznavanje s digitalizacijom i njezinom svrhom
- Kreativne igre za upoznavanje pisane baštine
- Upoznavanje s glagolskom baštinom zadarskog područja

VODENI ZNAKOVI NA PAPIRU U KODEKSIMA ZADARSKE NADBISKUPIJE

- ¶ Istraživanje započelo u veljači 2017.
- ¶ Dijelovi istraživanja:
 - ¶ Istraživanje literature
 - ¶ Pregled stanja istraživanja vodenih znakova u Hrvatskoj
 - ¶ Izrada baze podataka vodenih znakova
 - ¶ Metapodaci – izrada sheme metapodataka
 - ¶ Interoperabilnost s drugim bazama podataka [Memory of paper]
 - ¶ Upotrebljivost za nacionalnu bazu
 - ¶ Pripremljenost u skladu sa standardom semantičkog weba
 - ¶ Izrada interaktivne mape – splet trgovačkih veza
 - ¶ Metoda datiranja do sada nedatiranih rukopisa

- ¶ Diplomski rad
 - ¶ studentica Žana Bobić
 - ¶ Mentor: prof. dr. sc. Erich Renhart
 - ¶ Komentorica: doc. dr. sc. Marijana Tomić

Ostvareno u godini 2016. (uz finansijsku potporu Ministarstva kulture RH, Sveučilišta u Zadru i Vestigia instituta za istraživanje rukopisa Sveučilišta u Grazu, Austrija)

ISANA BAŠTINA

- Ø Definirani **ciljevi** projekta te očekivani **rezultati**
- Ø Okupljeni **suradnici** iz područja: informacijskih znanosti, humanistike, tehničkih znanosti, s više odjela Sveučilišta u Zadru te više hrvatskih i stranih fakulteta i instituta, kao i iz privatnog sektora; određena tajnica projekta
- Ø Oformljene **radne grupe** – izrađen opis rada/zaduženja svake od radnih grupa, određeni voditelji radnih grupa (voditelji su istodobno članovi Radne grupe za upravljanje projektom) i članovi radnih grupa
- Ø Potpisani **ugovori** s baštinskim ustanovama u kojima se čuva građa za digitalizaciju (ugovor o digitalizaciji i objavi digitalizirane građe u otvorenom pristupu)
- Ø izrađeni **dokumenti** (u nacrtu): Smjernice za postupak digitalizacije u okviru projekta DIT_UNIZD, Smjernice za imenovanje digitaliziranih inačica (datoteka i pojedinačnih slika), Smjernice za kodikološki opis s pripadajućom terminologijom, Nacrt smjernica za opis
- Ø **prijevod** međunarodnih IFLA-inih smjernica Guidelines for Planning the Digitization of Rare Book and Manuscript Collection (u izradi; prijavljeno Hrvatskom knjižničarskom društvu, prevoditeljica Marijana Tomić, stručna redakcija Tinka Katić)
- Ø nabavljena **tehnička oprema** potrebna za uspostavu laboratorija: konzervatorski stalak za digitalizaciju s pripadajućim alatima (pleksiglas držaćima za stranice, pleksiglas štapićima za pridržavanje stranica, kistovi i spužvice za čišćenje onečišćenja na stranicama), kamera, prijenosno računalno
- Ø provedena **pilot digitalizacija**
- - **digitalizacija** prvog dijela Zbirke glagoljičkih kodeksa Arhiva Nadbiskupije zadarske
- Ø izrađena **specifikacija za platformu** i **nabavljena platforma** za pohranu, prezentaciju i dugoročno očuvanje digitaliziranog gradiva (Indigo)
- Ø izrađena **specifikacija za portal** pisane baštine kao glavni komunikacijski alat te naručena njegova izrada u skladu s navedenom specifikacijom
- Ø uključeni **studenti** u postupak digitalizacije
- Ø **predstavljen projekt** na domaćim i međunarodnim znanstvenim i stručnim skupovima te u stručnom časopisu

Dokumentacija u okviru projekta

- Kriteriji za odabir građe za digitalizaciju
 - Temeljena na postojećim Smjernicama za odabir građe za digitalizaciju
 - Prijevod *Guidelines for Planning the Digitization of Rare Book and Manuscript Collections* (IFLA)
- The principles of work and guidelines 3.0
 - Načela koja propisuju postupak digitalizacije koji omogućuje da se očuva identitet originalne knjige i njezinih folija na temelju propisanog imenovanja svih dijelova knjige (svakog dijela knjige/folije/fragmenata drugih kodeksa/ostalih dodataka)
 - Dogovor oko imenovanja dijelova knjige – svrha: jednoznačno imenovanje svake digitalne slike i pozicioniranje njezina mesta u originalu
 - Popis postupaka
 - Opis specifikacije koja se izrađuje za svaki objekt

PRINCIPLES OF WORK
AND GUIDELINES [version 3.0]

Erich RENHART and Marijana TOMIĆ

19 November 2016

This paper states some principles (first draft) of how to proceed to ensure the identity of original book and its folios with the digital images which have to be named accordingly.

This paper offers a convention (first draft) on naming the different parts of a book. It may be regarded as a help for digitisation in the process of which every single images has to be named. This should facilitate the identification of images and their place in the original.

I. PRINCIPLES

1st principle: **EVERY LOCATION FROM WHERE ONE OR MORE CODICES ARE TAKEN GETS A CURRENT NUMBER.**

The number identifies the *place* where the book comes from. The numbering of books is organised according to the catalogue of Don Paveo KERO. Thus, the printed catalogue becomes a reference book.

Example: Arbanasi is the book listed first in the catalogue = Arbanasi 1.

2nd principle: **EVERY BOOK WHICH IS GOING TO BE DIGITISED GETS AN ADDITIONAL SUB-NUMBER.**

This number identifies the specific *book*. This is decisive if there are two or more books extant from one place. Example: Arbanasi 1.1, Arbanasi 1.2, etc.

3rd principle: **EVERY BOOK WHICH IS DIGITISED GETS A PROPER FOLDER ON THE SCREEN WITH ALL RELEVANT DATA INSIDE.**

There is one and only one folder for Arbanasi 1.1 and Arbanasi 1.2 etc.

4th principle: **EACH OF THESE FOLDERS RECEIVES THE INDIVIDUAL AND LOGICAL NAME.**

Thus the name given to the book corresponds with the name of the folder.

E.g.: Arbanasi 1.1.

5th principle: **WITHIN SUCH A FOLDER ALL RELEVANT MATERIALS (IMAGES AND TEXTS FILES) ARE STORED.**

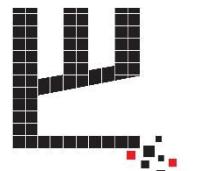
There will be sub-folders and other files. Their number depends on the specifications of the original book.

6th principle: **IT IS OBLIGATORY TO MAKE A PROTOCOL FOR DIGITISATION.**

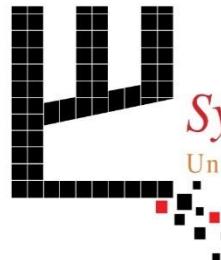
This protocol describes all codicological peculiarities of a manuscript to be digitised (loose-leaves, fragments, etc.). This protocol – as short and simple as possible and as comprehensive as necessary – will be stored in the appropriate folder designating the book. It comprises the description of the book *structure* and of the other *specifications* of a certain book.

7th principle: **EVERY SINGLE DIGITAL PAGE OF THE CODEX HAS TO GET AN INDIVIDUAL AND UNMISTAKABLE NAME.**

ISANA BAŠTINA

Symposium Creative Potential of Glagolitic Heritage

University of Zadar, Department of Information Sciences, Zadar, Croatia, October 24, 2016

- ¶ 52 sudionika iz 7 zemalja
 - ¶ Hrvatska, Austrija, Litva, Albanija, Velika Britanija, USA, Australija
- ¶ 13 izlaganja + sastanak sa savjetnicima na projektu
- ¶ 2 pozvana izlaganja:
 - ¶ Professor **Erich Renhart**, VESTIGIA Manuscript Research Center, University of Graz, Austria
 - ¶ The Vestigia (lat. »traces«) – *Manuscript Research Centre of Graz University: Experiences and Results after Ten Years* [9:30-10:15]
 - ¶ Associate Professor **Regina Varnienė-Janssen**, PhD, Faculty of Communication, Institute of Library and Information Sciences, Vilnius University, Lithuania
 - ¶ Methodological and Technological Solutions for Digitization, Long-Term Preservation and Access of the Lithuanian Cultural Heritage within the Virtual Electronic Heritage System. [10:30-11:15]

Symposium Creative Potential of Glagolitic Heritage

University of Zadar, Department of Information Sciences, Zadar, Croatia, October 24, 2016

2nd International Symposium - *Digital Humanities: Empowering Visibility of Croatian Cultural Heritage*

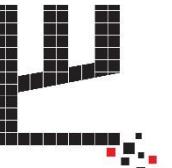
University of Zadar, Department of Information Sciences, Zadar, Croatia, November 6 - 7, 2017

ODJEL ZA INFORMACIJSKE
ZNANOSTI
UNIVERSITAS STUDIORUM JADERTINA

- Simpozij će se održati 6. – 7. studenog 2017., na Sveučilištu u Zadru
- **ORGANIZATORI:** Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru i Vestigia Institut za istraživanje rukopisa, Sveučilište u Grazu, Austrija
- **SUORGANIZATORI:** Zavod za povijesne znanosti u Zadru, Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, DARIAH-HR, ICARUS, ICARUS-HR, Društvo glagoljaša Zadar

PISANA BAŠTINA

Najvrijednija hrvatska
rukopisna baština

Novo Vesti Galerija

Poziv na simpozij "Kreativni potencijal
srednjovjekovne književnosti" - poziv za predavanja i radne skupine.

O projektu

Galerija

Vijesti

Katalog

Leksikon

Bibliografija

Kontakt

KATALOG

BIBLIOGRAFIJA

RADOVI O ZADARSKOJ I ŠIBENSKOJ
PISANOJ BAŠTINI [S POVEZNICAMA
KAD JE MOGUĆE]

[OSOBITO RADOVI SURADNIKA NA
PROJEKTU]

DIGITALNA KNJIŽNICA

IZOBRAZBA

ISTRAŽIVANJE

BIBLIOGRAFSKA ORGANIZACIJA [OPIS,
SEMANTIČKI WEB]

Alati za istraživanje rukopisa
Infrastruktura za suradnički rad

LEKSIKON

OSOBE

MJESTA

POJMovi Iz KODIKologije,
PALEOGRAFIJE, TIPOGRAFIJE,
BIBLIOGRAFIJE, BAŠTINE
TERMINoloGIJA

ODJEL ZA INFORMACIJSKE
ZNANOSTI

UNIVERSITAS STUDIORUM JADERTINA

O projektu

Galerija

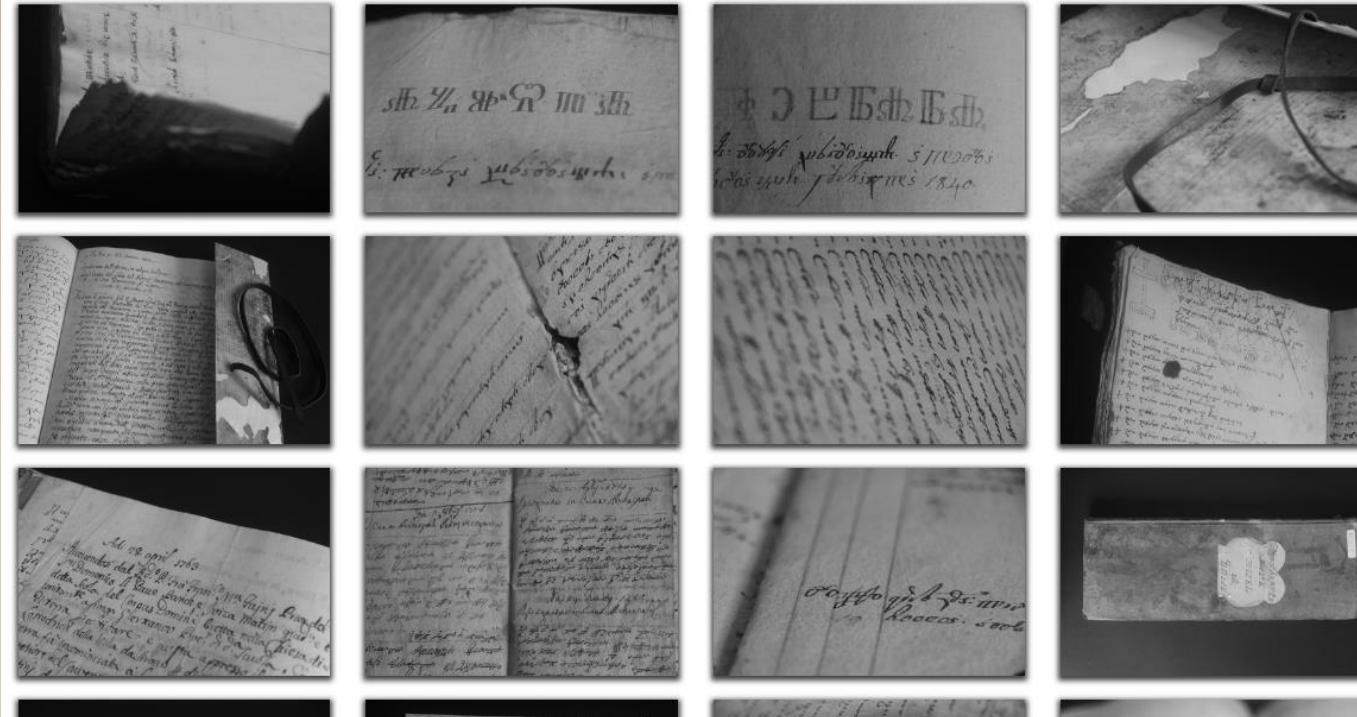
Vijesti

Katalog

Leksikon

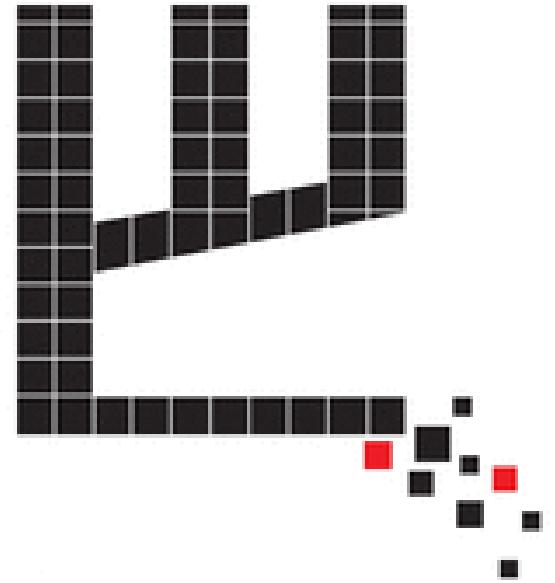
Bibliografija

Kontakt

Mogućnosti

- Povezivanje
 - Odjeli
 - Ustanove
 - Drugi projekti (Projekt izrade nacionalnog pravilnika za katalogizaciju)
 - Privatni sektor
- Planirani rezultati:
 - Bibliografija radova o pisanoj baštini zadarskog i šibenskog područja
 - Leksikon pisane baštine zadarskog i šibenskog područja
 - Terminologija – rukopis, knjiga
 - Digitalne zbirke
 - Edukativni materijali
 - Virtualne izložbe/turistički materijali
- Širenje:
 - Digitalizacija rukopisa i starih tiskanih knjiga pisanih glagoljicom i bosančicom koji se čuvaju u Arhivu Banjalučke biskupije (pregоворi u tijeku)

ISANA BAŠTINA